

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. rugsėjo 18 d.
(OR. en)

12746/23

LIMITE

SOC 586
EMPL 421
EDUC 342
JEUN 218
ECOFIN 854
MI 719
FISC 180

Tarpinstitucinė byla:
2023/0179(NLE)

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Dalykas: Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl socialinės
ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo

Delegacijoms pridedamas pirmininkaujančios valstybės narės kompromisinis tekstas, skirtas rugsėjo 26 d. įvyksiančiam darbo grupės posėdžiui.

Pirmininkaujanti valstybė narė siekia, kad politinis susitarimas būtų pasiektas jau rugsėjo 26 d. įvyksiančiame darbo grupės posėdyje.

Delegacijų prašoma savo pastabas atsiųsti raštu iki rugsėjo 22 d., penktadienio, 12.00 val.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį kartu su 149 straipsniu ir 153 straipsnio h ir j punktais,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę¹,

kadangi:

- (1) 2017 m. lapkričio 17 d. paskelbtame komunikate dėl Europos socialinių teisių ramsčio² nustatyti principai, kuriais siekiama remti sąžiningas ir gerai veikiančias darbo rinkas ir gerovės sistemas. Jie apima 1 principą dėl teisės į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, 2 principą dėl lyčių lygybės, 3 principą dėl lygių galimybių, 4 principą dėl aktyvaus užimtumo rėmimo, 5 principą dėl saugaus ir lankstaus užimtumo ir 11 bei 16–20 principus dėl vaikų, **asmenu** su negalia ir benamių socialinės apsaugos ir įtraukties, taip pat galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis, sveikatos priežiūra ir ilgalaikę priežiūrą;

¹. Regionų komiteto nuomonė „Socialinei ekonomikai palankios aplinkos sukūrimas. Vietos ir regionų perspektyva“ (CDR 5492/2022).

². Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas*“, COM(2021) 102 final.

- (2) 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba, laikydama Porto deklaracijos³, palankiai įvertino ES pagrindinius tikslus iki 2030 m., nustatytus Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁴. Šiais tikslais siekiama užtikrinti, kad užimtumo lygis būtų bent 78 %, kad bent 60 % visų suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokymuose ir kad žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, būtų bent 15 mln. mažiau (iš kurių bent 5 mln. – vaikai). Tada valstybės narės visose trijose srityse **nustatė** nacionalinius tikslus, kad padėtų pasiekti šiuos bendrus siekius;
- (3) nepaisant per pastarąjį dešimtmetį padarytos pažangos mažinant skurdą ir socialinę atskirtį, 2021 m. buvo 95,4 mln. žmonių, kuriems tebegrėsė tokia rizika. Žmonių, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo rizika padidėjo, o daugelyje valstybių narių padidėjo ir skurdo gilumas bei trukmė. Kokybiškas ir tvarus užimtumas yra labai svarbus siekiant sumažinti šią problemą. Dėl socialinės ekonomikos veikimo būdo, jos veiksmų ir siekiamų tikslų jai tenka itin svarbus vaidmuo gerinant socialinę įtrauktį ir užtikrinant vienodas galimybes dalyvauti darbo rinkoje. Todėl ji padeda sėkmingai įgyvendinti Europos socialinių teisių ramsčių;
- (4) socialinės ekonomikos subjektai gali kurti ir išlaikyti kokybiškas darbo vietas; jie padeda užtikrinti palankių sąlygų neturinčių grupių socialinę įtrauktį bei įtrauktį į darbo rinką ir lygias galimybes visiems. Tai atitinka bendrus įtraukaus ekonomikos gaivinimo principus, pabrėžtus valstybių narių užimtumo politikos gairėse, išdėstytose Tarybos sprendime (ES) 2022/2296⁵. Jie gali skatinti tvarų ekonomikos ir pramonės vystymąsi ir aktyvų piliečių dalyvavimą visuomenės gyvenime. Socialinės ekonomikos subjektai taip pat svariai prisideda prie Europos gerovės sistemų, nes papildo viešąsias paslaugas, gaivina Europos kaimo vietas ir vietas, kuriose gyventojų skaičius mažėja, ir atlieka svarbų vaidmenį tarptautinės vystymosi politikos srityje;

³. <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>.

⁴. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“, COM(2021) 102 final.

⁵. 2022 m. lapkričio 21 d. Tarybos sprendimas (ES) 2022/2296 dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (OL L 304, 2022 11 24, p. 67–77).

- (5) 2021 m. gruodžio 9 d. Europos Komisija priėmė socialinės ekonomikos veiksmų planą⁶. Šiuo veiksmų planu prisidedama prie Europos Komisijos prioriteto kurti žmonėms tarnaujančią ekonomiką ir jis yra suderintas su 2015 m. Tarybos išvadomis dėl socialinės ekonomikos, kaip vieno iš pagrindinių ekonominio ir socialinio vystymosi veiksnių Europoje, skatinimo⁷. Veiksmų plane Komisija pasiūlė konkrečias priemones, kurios turi būti įgyvendintos tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Šių priemonių tikslas – skatinti socialines inovacijas, remti socialinės ekonomikos vystymąsi ir išnaudoti jos galią skatinti socialinius ir ekonominius pokyčius. Šiomis priemonėmis siekiama visų pirma sukurti tinkamas sąlygas socialinei ekonomikai klestėti, sudaryti galimybes socialinės ekonomikos subjektams, **apimantiems tiek įmones, tiek kitų formų organizacijas**, pradėti ir plėsti veiklą ir užtikrinti, kad socialinė ekonomika bei jos potencialas būtų labiau matomi. 2022 m. liepos 6 d. paskelbtoje rezoliucijoje Europos Parlamentas palankiai įvertino šį veiksmų planą⁸;
- (5a) **2023 m. balandžio 18 d. Jungtinės Tautos priėmė rezoliuciją dėl socialinės ir solidarumo ekonomikos skatinimo siekiant darnaus vystymosi, kurioje pateikiama visuotinė socialinės ir solidarumo ekonomikos apibrėžtis ir veiksmų gairės, skirtos remti socialinės ir solidarumo ekonomikos vystymąsi pasauliniu lygmeniu. Kitos tarptautinės organizacijos taip pat yra priėmusios socialinės ekonomikos vystymosi strategijas, pavyzdžiui, Rezoliuciją dėl deramo darbo ir socialinės ir solidarumo ekonomikos, priimtą 2022 m. birželio 10 d. įvykusioje Tarptautinės darbo organizacijos 110-ojoje Tarptautinėje darbo konferencijoje, ir EBPO rekomendaciją dėl socialinės ir solidarumo ekonomikos ir socialinių inovacijų, taip pat priimtą 2022 m. birželio 10 d.;**

⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas*“, COM(2021) 778 final.

⁷ Tarybos išvados dėl socialinės ekonomikos, kaip vieno iš pagrindinių ekonominio ir socialinio vystymosi veiksnių, skatinimo (dok. 15071/15).

⁸ 2022 m. liepos 6 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES socialinės ekonomikos veiksmų plano (2021/2179(INI)).

- (6) socialinė ekonomika, kuri kai kuriose valstybėse narėse taip pat vadinama solidarumo ekonomika ir (arba) socialine ir solidarumo ekonomika, apima įvairius subjektus, taikančius skirtingus verslo ir organizacinius modelius, pagal kuriuos pirmenybė teikiama **svarbai visuomenei, įskaitant socialinius ir aplinkos apsaugos tikslus**, o ne pelnui. **Socialinės ekonomikos** subjektai **ir jų apibrėžtis valstybėse narėse gali šiek tiek skirtis**, jie gali būti įvairių teisinių formų **ir jiems gali būti suteikiamas skirtingas statusas**, pavyzdžiui, **tai gali būti** kooperatyvai, **savidraudos [...]** draugijos, asociacijos, fondai **ir [...]** socialinės įmonės [...]. Jie laikosi bendrų principų, pagal kuriuos **visas pelnas arba didžioji jo dalis** reinvestuojami į jų socialinius ir (arba) aplinkos apsaugos tikslus ir taikomas demokratinis ir (arba) dalyvaujamas valdymas. Konkreti socialinės ekonomikos subjektų taikomo valdymo ir administravimo forma skiriasi priklausomai nuo jų pobūdžio, masto ir veiklos aplinkybių. Taigi demokratinio arba dalyvaujamojo valdymo principas gali būti įvairių formų, pradedant tiesioginiu narių dalyvavimu valdymo procesuose ir baigiant atstovaujamoju narių ar partnerių dalyvavimu vykdant atskiras valdymo ir administravimo funkcijas. Pavyzdžiui, kooperatyvuose, **savidraudos [...]** draugijose ir asociacijose šis principas dažnai būna „vienas asmuo – vienas balsas“. Socialinės ekonomikos subjektų sprendimų priėmimo procesams būdingos kontrolės sistemos ir santykiai tarp įvairių subjekto veiklos dalyvių, įskaitant vadovus, partnerius, darbuotojus ir naudos gavėjus. Sutelkdami šiuos skirtingus dalyvius, socialinės ekonomikos subjektai skatina įvairių suinteresuotųjų subjektų pastangas, nukreiptas į dalyvavimo, atskaitomybės ir skaidrumo kultūrą ir dedamas siekiant bendro tikslo;
- (7) socialinės ekonomikos subjektai dažnai siekia sukurti ekonominių galimybių, kuriomis būtų skatinama socialinė įtrauktis ir palankių sąlygų neturinčių grupių, įskaitant **asmenis** su negalia ir psichikos sveikatos problemų turinčius **asmenis**, integracija į darbo rinką. Integracijos į darbo rinką socialinės įmonės yra tam tikros rūšies socialinės įmonės, kurių tikslas – padėti šioms žmonių grupėms integruotis į visuomenę ir darbo rinką, suteikiant įvairaus kvalifikacijos lygio darbo vietas ir užtikrinant įtraukias bei lanksčias darbo sąlygas. Pavyzdžiui, darbuotojams migrantams teikiant kalbinę paramą, o **asmenims su** negalia pritaikant užduotis ir darbo aplinką, jiems gali būti padėta išbristi iš skurdo ir socialinės atskirties. Šios įsidarbinimo galimybės gali tapti atspirties tašku patekti į kitus darbo rinkos sektorius ir taip padėti įveikti kliūtis įsidarbinti, su kuriomis susiduria ilgalaikiai bedarbiai ir kiti asmenys, kuriems sunku patekti į darbo rinką;

- (8) naujos socialinės **ekonomikos įmonės** gali būti labai veiksminga darbo vietų kūrimo ir teigiamų socialinių pokyčių priemonė. Socialinė ekonomika gali suteikti galimybių kai kurioms nepakankamai atstovaujamos grupėms, pavyzdžiui, moterims ir jaunimui, patekti į darbo rinką arba steigti socialines įmones. Pasaulinės verslumo stebėsenos priemonės (*Global Entrepreneurship Monitor*) duomenimis, maždaug 55 % pasaulio socialinių verslininkų yra vyrai ir 45 % moterys, o apskritai savarankiškai dirbančių moterų skaičius viršija vyrų skaičių santykiu 2:1. Remiantis naujausio „Eurobarometro“ tyrimo dėl jaunimo požiūrio į socialinį verslumą duomenimis, jaunimas pripažįsta socialinių ir aplinkos apsaugos tikslų bei dalyvaujamą lyderystės svarbą. Valstybės narės galėtų apsvarstyti būdus, kaip kuo labiau sumažinti potencialius verslininkus atgrasančias kliūtis, pavyzdžiui, užtikrinti, kad jie galėtų ir toliau naudotis tinkama socialine apsauga. Kai kurios valstybės narės sumažino socialinio draudimo įmokas kaip paskatą socialinės ekonomikos subjektams samdyti darbuotojus. Siekiant užtikrinti mažųjų ir šeimos įmonių veiklos tęstinumą ir išvengti darbo vietų praradimo, pavyzdžiui, restruktūrizavimo atveju, taip pat gali būti užtikrinta verslo perdavimo darbuotojams sistema, kad būtų galima steigti darbuotojų kooperatyvus **arba kurti atitinkamas kitų formų darbuotojams priklausančias socialinės ekonomikos įmones. Valstybės narės taip pat gali įgyvendinti priemones, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos įprastinėms įmonėms tapti socialinės ekonomikos subjektais;**
- (9) socialinės ekonomikos subjektai taip pat skatina jaunimo, ypač nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo, įtrauktį. Jie rengia mokymo ir įgūdžių ugdymo programas ir pameistrystės programas, nurodytas 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacijoje dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos⁹, ir suteikia užimtumo galimybių. Todėl jie padeda siekti Jaunimo garantijų iniciatyvos tikslų, nurodytų 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacijoje „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“¹⁰ ir 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacijoje dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti¹¹. Sąjungos finansavimas, pavyzdžiui, Reglamentu (ES) 2021/1057¹² nustatyta programa „Europos socialinis fondas +“, gali padėti socialinės ekonomikos subjektams atlikti šį vaidmenį. Šiuo tikslu valstybėse narėse įgyvendinamos sėkmingos valstybinių užimtumo tarnybų ir socialinės ekonomikos subjektų bendradarbiavimo iniciatyvos¹³. Pagal šias iniciatyvas socialinės ekonomikos subjektams tenka svarbus vaidmuo nustatant asmenis, kuriems reikia pagalbos, ir rengiant jiems pritaikytus planus, kurie padėtų jiems pasiekti socialinę ir profesinę integraciją, įskaitant mokymo ir darbo galimybes;

⁹. 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacija dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos (OL C 153, 2018 5 2, p. 1–6).

¹⁰. 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4, p. 1–9).

¹¹. 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti (OL C 243, 2022 6 27, p. 10–25).

¹². 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21–59).

¹³. Vienas iš pavyzdžių – Belgijos teikiama parama „*collectief maatwerk*“, kuri apima finansinę paramą integracijos į darbo rinką socialinėms įmonėms.

- (10) socialinės ekonomikos subjektai gali skatinti sąžiningas darbo sąlygas, į savo valdymą ir sprendimų priėmimą įtraukdami darbuotojus. Skatinant socialinį dialogą ir kolektyvines derybas socialinėje ekonomikoje galima pagerinti darbuotojų darbo sąlygas. Valstybės narės gali skatinti šį socialinės ekonomikos aspektą ir jį plėtoti, taip pat pasinaudoti su juo susijusia praktine patirtimi, įtraukdamos socialinės ekonomikos subjektus į aktyvios darbo rinkos politikos formavimą ir įgyvendinimą¹⁴. **Valstybės narės taip pat gali išnagrinėti galimybes, kaip palengvinti socialinės ekonomikos įmonių darbdavių dalyvavimą socialiniame dialoge;**
- (11) socialinės ekonomikos subjektai prisideda prie lygybės sąjungos, nes skatina nepalankioje padėtyje esančių ir nepakankamai atstovaujamų grupių socialinę įtrauktį, **pavyzdžiui**, teikdami socialines ir priežiūros paslaugas (įskaitant vaikų priežiūrą, sveikatos priežiūrą ir ilgalaikę priežiūrą), socialinį būstą ir remdami specialiųjų poreikių turinčius vaikus ir jaunimą. Jie padeda mažinti nelygybę, pavyzdžiui, vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumą, tiek tiesiogiai įdarbindami daug moterų, tiek teikdami priežiūros paslaugas, kuriomis sudaromos sąlygos prižiūrintiesiems asmenims, kurių dauguma yra moterys, dalyvauti darbo rinkoje. Socialinė ekonomika, kaip svarbi viešojo sektoriaus partnerė, gali svariai prisidėti kuriant ir teikiant stacionariosios globos, priežiūros namuose ir bendruomeninės globos paslaugas. Įgyvendindami partnerystės iniciatyvas, valdžios institucijos ir socialinės ekonomikos subjektai gali teikti kokybiškas, prieinamas ir įperkamas priežiūros paslaugas;

¹⁴. Vienas iš pavyzdžių – Prancūzijos iniciatyva „*Territoires Zéro Chômeur de Longue Durée*“, kuria siekiama kovoti su ilgalaikiu nedarbu, steigiant ne pelno organizacijas vietovėse, kuriose yra aukštas ilgalaikio nedarbo lygis, siekiant įdarbinti vietos gyventojus pagal neterminuotas darbo sutartis, kad jie galėtų vykdyti bendruomenei naudingą veiklą, pavyzdžiui, gražinamojo perdirbimo, vaikų priežiūros ir vietos aplinkos apželdinimo veiklą. Panašios iniciatyvos pradėtos įgyvendinti Groningene (Nyderlandai) ir Marientalyje (Austrija).

- (12) profesinio rengimo ir mokymo sistemos atlieka labai svarbų vaidmenį suteikiant žmonėms įgūdžių, kurių reikia darbo vietoje, taip pat asmeniniam tobulėjimui ir pilietiškumui. Jos taip pat padeda užtikrinti kvalifikuotą darbo jėgą, kuri galėtų prisidėti prie teisingos dvejopos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos. Socialinės ekonomikos subjektai siūlo darbo galimybes, mokymo ir mokymosi darbo vietoje programas, pritaikytas prie asmens ir vietos ekonomikos poreikių. Jie gali padėti įdiegti individualiąsias mokymosi sąskaitas, **kaip galima priemonę siekti tikslų, nustatytų 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacijoje dėl individualių mokymosi sąskaitų¹⁵. Socialinės ekonomikos subjektai taip pat gali padėti panaikinti esamą lyčių skaitmeninį atotrūkį, teikdami tikslinę paramą, kuria stiprinami moterų skaitmeniniai įgūdžiai.** Todėl jie gali padėti sukurti kvalifikuotą ir lanksčią darbo jėgą, gebančią reaguoti į pokyčius darbo rinkoje, galbūt palengvindami darbo vietos keitimą ir padėdami sumažinti darbo jėgos trūkumą, taip prisidedami prie bendro ekonomikos augimo. Valstybės narės gali išnaudoti šį potencialą, kaupdamos su įgūdžiais susijusią informaciją, sudarydamos palankesnes sąlygas mokymo veiklai ir rengdamos švietimo programas;
- (13) siekiant ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, regionų ir vietos lygmenimis reikia įveikti dvejopos pertvarkos ir demografinių pokyčių keliamus iššūkius. Socialinės ekonomikos subjektai paprastai veikia pagal principą „iš apačios į viršų“, yra arti bendruomenių, piliečių ir problemų, su kuriomis jie susiduria, dažnai veikia kaip socialiniai novatoriai ir ieško sprendimų, kuriuos būtų galima plačiau naudoti arba atkartoti ir kurie padėtų įgyvendinti sisteminius [...] pokyčius. **Socialinė ekonomika taip pat gali padėti užtikrinti Europos strateginį savarankiškumą kurdama verslą strateginiuose sektoriuose, kurie atitinka vietos bendruomenių interesus ir poreikius.** Pavyzdžiui, socialinės ekonomikos subjektai galėtų suteikti įgūdžių tobulinimo galimybių žemos kvalifikacijos darbuotojams iš sektorių, kuriuose vyksta dideli pokyčiai, ir tiekti įperkamas pagrindines prekes mažas pajamas gaunančioms grupėms. Atokiose ir kaimo vietovėse, kuriose yra mažiau užimtumo ir švietimo galimybių, socialinės ekonomikos subjektai gali suteikti labai reikalingų galimybių, dėl kurių šie regionai taptų patrauklesni. Todėl plėtojant ES socialinės ekonomikos ekosistemas prisidedama prie **visuomenės** senėjimo, gyventojų skaičiaus mažėjimo ir kitų demografinių tendencijų padarinių sušvelninimo ir prie vietos ekonominio ir pramoninio vystymosi skatinimo, **be kita ko**, kaimo ir atokiose vietovėse ir atokiausiuose ES regionuose, pavyzdžiui, žemės ūkio, ekologiško maisto gamybos ir mėlynosios ekonomikos sektoriuose;

¹⁵. 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl individualių mokymosi sąskaitų, 2022/C 243/03 (OL C 243, 2022 6 27, p. 26–34).

- (14) skatinant bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą ir socialinėms inovacijoms palankias ekosistemas stiprinama socialinė ekonomika ir skatinamas perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, laikantis Europos žaliojo kurso¹⁶ ir Žaliojo kurso pramonės plano¹⁷. Atsižvelgiant į svarbų socialinės ekonomikos vaidmenį plėtojant žiedinę ekonomiką **ir vykdant piliečių vadovaujamą atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą ir skirstymą per atsinaujinančiųjų išteklių energijos kooperatyvus ir kitas energijos bendrijas**, kuriant kompleksines ir nuoseklias pramonės politikos priemones, susijusias su pakartotiniu naudojimu, taisymu ir grąžinamuoju perdirbimu, galėtų būti skatinama veikianti antrinių žaliavų rinka, optimizuojamas socialinės ekonomikos indėlis siekiant Žiedinės ekonomikos veiksmų plane¹⁸ nustatytų tikslų ir didinamas Europos poveikio klimatui neutralizavimo pramonės konkurencingumas. Skaitmeninėje srityje veiklą vykdantys socialinės ekonomikos subjektai įrodė, kad gali įgalinti piliečius ir įmones dalyvauti įtraukioje ir į žmogų orientuotoje skaitmeninėje pertvarkoje ir aktyviai dalyvauti siekiant Sprendimu (ES) 2022/2481¹⁹ nustatytos 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio politikos programos ir Europos deklaracijos dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų²⁰ siekių ir tikslų. Siekdama padidinti šios dvejopos pertvarkos pereinant prie žaliosios ir skaitmeninės visuomenės atsparumą, 2021 m. gegužės mėn. Komisija atnaujino Sąjungos pramonės strategiją. Strategijoje išdėstyti iššūkiai, su kuriais susiduria 14 pramonės ekosistemų, įskaitant artumo ir socialinės ekonomikos ekosistemą, **kuriai bendrai sukurta pertvarkos trajektorija**;

¹⁶. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, COM(2019) 640 final.

¹⁷. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui*“, COM(2023) 62 final.

¹⁸. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos“, COM(2020) 98 final.

¹⁹. 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/2481, kuriuo nustatoma 2030 m. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa (OL L 323, 2022 12 19, p. 4–26).

²⁰. Europos deklaracija dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų, COM(2022) 28 final.

- (14a) **socialinės ekonomikos subjektai skatina socialines inovacijas. Socialinės inovacijos apima veiklą, kurios tikslai ir priemonės yra socialiniai, visų pirma tokią veiklą, kuri yra susijusi su naujų idėjų, susijusių su produktais, paslaugomis, praktika ir modeliais, kurios kartu tenkina socialinius poreikius ir kuria naujus socialinius santykius ar bendradarbiavimą tarp viešųjų, pilietinės visuomenės arba privačiųjų organizacijų, kūrimu ir įgyvendinimu, tokiu būdu teikiant naudą visuomenei ir skatinant jos gebėjimą veikti²¹;**
- (15) kad socialinė ekonomika galėtų išnaudoti savo potencialą padėti patekti į darbo rinką, remti socialinę įtrauktį, įgūdžių ugdymą, teritorinę sanglaudą ir tvarų ekonominį vystymąsi, jai reikia palankios sistemos. Kadangi socialinė ekonomika **gali būti visuose ekonomikos sektoriuose ir** jai įtaką daro horizontalioji ir sektorių politika ir nuostatos, kuriant palankią sistemą reikia atsižvelgti į socialinės ekonomikos ypatumus ir papildomas kliūtis, su kuriomis susiduria socialinės ekonomikos subjektai plėtodami savo veiklą ir kurios riboja jų galimybes veikti šalia įprastinio verslo. Socialinės ekonomikos subjektai **pirmiausia** siekia ne kuo labiau padidinti našumą ir pelną, o sukurti teigiamų rezultatų visuomenei. Jiems reikia paramos priemonių ir palankios finansinės, administracinės ir teisinės aplinkos, kuria būtų atsižvelgiama į jų specifinius verslo modelių ypatumus, susijusius su valdymu, pelno paskirstymu, darbo sąlygomis ir poveikiu. Šios priemonės suteikia jiems galimybę, pavyzdžiui, įdarbinti mažiau našius darbuotojus arba teikti socialines paslaugas prieinamomis kainomis. Norint nustatyti palankias sistemas, reikia visaapimančių strategijų. Tai gali apimti reguliavimo priemonių priėmimą arba politikos ir iniciatyvų įgyvendinimą ar pritaikymą, kad būtų remiamas socialinės ekonomikos indėlis siekiant socialinių ir aplinkosaugos tikslų ir didinama jų ekonominė ir pramoninė vertė. Įgyvendinant šias strategijas turėtų būti stebima pažanga ir matuojamas iniciatyvų veiksmingumas, prireikus koreguojama ir tobulinama, o galiausiai siekiama veiksmingesnių ir efektyvesnių šio sektoriaus veiklos rezultatų. Strategijas gali reikėti priimti įvairiais valdymo lygmenimis (nacionaliniu, regioniniu ir vietos), priklausomai nuo institucinės struktūros ir aplinkybių kiekvienoje valstybėje narėje. Regionų, **miestų** ir kitais subnacionaliniais lygmenimis galėtų būti priimtos socialinės ekonomikos strategijos, kurios būtų aiškiai susietos su regioninės plėtros tikslais ir prioritetais, taip užtikrinant kuo didesnę abipusę naudą;

²¹ Kaip apibrėžta 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013.

- (16) siekiant sėkmingai parengti ir įgyvendinti socialinės ekonomikos strategijas, labai svarbu įtraukti socialinės ekonomikos suinteresuotuosius subjektus. Kelios valstybės narės jau įsteigė aukšto lygio grupes, kurios padeda palaikyti valdžios institucijų ir socialinės ekonomikos subjektų dialogą²². Socialinės ekonomikos atstovaujantieji tinklai taip pat gali būti kolektyvinių veiksmų platforma, jie gali palengvinti bendradarbiavimą ir dalijimąsi informacija, taip pat sukurti gebėjimų stiprinimo ir tarpusavio mokymosi galimybių;
- (17) viešoji finansinė parama **gali atlikti** svarbų vaidmenį sudarant sąlygas socialinės ekonomikos subjektams pradėti veiklą ir plėstis. Apskritai socialinės ekonomikos subjektams sunkiau gauti finansinių išteklių nei kitoms įmonėms. Pavyzdžiui, nepaisant kai kurių teigiamų pokyčių, socialinių įmonių finansų rinkų analizė atskleidė nuolatinį finansavimo socialinėms įmonėms paklausos ir pasiūlos neatitikimą Europoje tiek siekiant gauti finansavimą skolintomis lėšomis, tiek nuosavo kapitalo. Kadangi socialinės ekonomikos subjektai siekia daryti teigiamą socialinį poveikį ir (arba) teigiamą poveikį aplinkai ir gali paskirstyti savo finansuotojams ir savininkams tik ribotą pelno dalį, jei apskritai gali tai padaryti, jie nėra tinkami investuotojams, siekiantiems didelės finansinės gražos. Paramos priemonės, skirtos šiai problemai spręsti, paprastai yra fragmentiškos ir jų veiksmingumas labai skiriasi. Tai gali būti labai įvairios priemonės nuo dotacijų ir subsidijų iki konsultavimo ir gebėjimų stiprinimo paslaugų ir jas dažnai teikia inkubatoriai. Taigi, dar yra daug ką tobulinti teikiant įvairiems socialinės ekonomikos subjekto gyvavimo ciklo etapams pritaikytą finansavimą, todėl galėtų būti naudinga toliau padėti telkti privačiojo sektoriaus lėšas ir remti kitas papildomas priemones, kad socialinės ekonomikos subjektai galėtų lengviau gauti finansavimą. Vienas iš tokių būdų – suteikti galimybę individualiems santaupų turintiems asmenims arba darbuotojams, dalyvaujantiems darbdavio finansuojamuose pensijų ar taupymo planuose, pasirinkti taupymo planą, pagal kurį dalis jų santaupų investuojama į socialinę įmonę²³;

²². Pavyzdžiui, Prancūzijos aukščiausioji socialinės ir solidarumo ekonomikos taryba, Ispanijos socialinės ekonomikos vystymosi taryba bei Portugalijos nacionalinė socialinės ekonomikos taryba ir Italijos nacionalinė trečiojo sektoriaus taryba.

²³. Pavyzdžiui, „Les Fonds Communs de Placement d’Entreprise solidaires“ Prancūzijoje.

- (18) Socialinei ekonomikai remti Sąjunga teikia daug finansavimo galimybių. Finansavimą teikia „Europos socialinis fondas +“, Reglamentu (ES) 2021/1058²⁴ įsteigtas Europos regioninės plėtros fondas, Reglamentu (ES) 2021/1056²⁵ įsteigtas Teisingos pertvarkos fondas, Reglamentu (ES) Nr. 1305/2013²⁶ įsteigtas Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, Reglamentu (ES) 2021/690²⁷ nustatyta Bendrosios rinkos programa, Reglamentu (ES) 2021/523²⁸ nustatyta programa „InvestEU“ ir, kai tinkama, Reglamentu (ES) 2021/241²⁹ nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Sąjunga taip pat teikia konsultacinę paramą per platformą „Fi-compass“, kad būtų sukurtos sanglaudos politikos fondų finansinės priemonės. Valstybės narės, įskaitant regionines ir vietos valdžios institucijas, priimdamos konkrečias socialinės ekonomikos priemones galėtų geriau pasinaudoti šiomis galimybėmis. Techninė parama³⁰ yra dar viena Sąjungos priemonė, kuria galima pasinaudoti siekiant pagerinti valstybių narių gebėjimus rengti ir įgyvendinti socialinės ekonomikos stiprinimo politiką;

²⁴. 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60–93).

²⁵. 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1–20).

²⁶. 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013 12 20, p. 487–548).

²⁷. 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/690, kuriuo nustatoma vidaus rinkos, įmonių, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones, konkurencingumo, augalų, gyvūnų, maisto bei pašarų srities ir Europos statistikos programa (Bendrosios rinkos programa) ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 99/2013, (ES) Nr. 1287/2013, (ES) Nr. 254/2014 bei (ES) Nr. 652/2014 (OL L 153, 2021 5 3, p. 1–47).

²⁸. 2021 m. kovo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/523, kuriuo nustatoma programa „InvestEU“ ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2015/1017 (OL L 107, 2021 3 26, p. 30–89).

²⁹. 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17–75).

³⁰. 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 1–16).

- (19) prekių tiekimas ir paslaugų teikimas bei bendradarbiavimas su valdžios institucijomis ir įprastiniu verslu yra labai svarbus socialinės ekonomikos vystymuisi, pajamų gavimui ir padedant socialinės ekonomikos subjektams tapti finansiškai savarankiškais. Dėl lankstumo galimybių, suteikiamų pagal Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklės, perkančiosios organizacijos viešuosius pirkimus gali naudoti strategiškiau, nustatydamos novatoriškus, žaliuosius ir socialinius kriterijus, taip galiausiai prisidedamos prie tvaresnės, įtraukesnės ir konkurencingesnės ekonomikos. Tačiau dažniausiai konkursų laimėtojai vis tik nustatomi remiantis vien kaina. Kadangi socialinės ekonomikos subjektai siekia teikti visuomeninę ir kolektyvinę naudą, o ne teikti paslaugas mažiausia kaina, jiems sunku konkuruoti įprastuose viešųjų pirkimų procesuose, nepaisant to, kad jie gali suteikti viešųjų pirkimų procesui platesnę pridėtinę vertę. Taip pat dar yra kur didinti socialinės ekonomikos subjektų pajėgumą užsiimti verslu, be kita ko, sistemingiau integruojantis į įprastinio verslo vertės grandines ir užmezgant partnerystę su įprastinio verslo subjektais, kad būtų galima kartu teikti viešųjų pirkimų pasiūlymus ir kurti naujas rinkos galimybes;
- (20) valdžios institucijos dažnai visapusiškai neišnaudoja pagal galiojančias valstybės pagalbos taisykles suteikiamų galimybių remti socialinę ekonomiką, kai vien tik rinka negali užtikrinti patenkinamos galimybės dalyvauti darbo rinkoje ir socialinės įtraukties, ir apsiriboja priemonėmis, neviršijančiomis bendros *de minimis* ribos, bei nepasinaudoja galimybe nustatyti priemones pagal Komisijos reglamentą (ES) Nr. 651/2014³¹ (Bendrasis bendrosios išimties reglamentas), pavyzdžiui, regioninę pagalbą, rizikos finansų pagalbą ir nepalankias sąlygas darbo rinkoje turinčių asmenų pagalbą. Šiuo metu nustatyta *de minimis* pagalbos suma neviršija 200 000 EUR per trejus metus, tačiau dabartinės taisyklės nustos galioti 2023 m. gruodžio 31 d. ir yra šiuo metu peržiūrimos. Sąjungos taisyklės, kuriomis reglamentuojamos bendrojo ekonominio intereso paslaugos, taip pat suteikia galimybę leisti teikti valstybės pagalbą, tačiau valdžios institucijos dažnai visapusiškai neišnaudoja šių galimybių, visų pirma susijusių su socialinėmis paslaugomis pažeidžiamų asmenų integracijos į darbo rinką srityje;

³¹. 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1–78).

- (21) mokesčių politika taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį skatinant socialinę ekonomiką ir užtikrinant, kad socialinės ekonomikos subjektai galėtų veikti šalia įprastinio verslo, sukuriant teisingesnę verslo aplinką, kartu prisidedant prie socialinės įtraukties ir geresnių galimybių įsidarbinti. **Kai kurios** valstybės narės yra nustačiusios [...] apmokestinimo sistemą, kuria skatinama sektoriaus plėtra, įskaitant prie socialinės ekonomikos poreikių pritaikytas mokesčių paskatas, kartu pripažįstant jos įvairovę ir užkertant kelią susiskaidymui. Tinkamai parengtos mokesčių paskatos neatlygintinai remti viešąją naudą teikiančius socialinės ekonomikos subjektus gali paskatinti jų finansavimą, be kita ko, visoje Sąjungoje, laikantis Sutartyje nustatyto nediskriminavimo principo. Keliose valstybėse narėse tebėra administracinių kliūčių, susijusių su viešosios naudos neatlygintina parama kitose valstybėse narėse, **pavyzdžiui, trūksta nacionalinių formų vertimų, standartizuotų tiesioginių mokesčių formų, taikomų tarpvalstybinės neatlygintinos paramos teikimo atveju**, ir skaidrumo dėl dokumentų, kurių reikia norint gauti viešosios naudos statusą [...].
- (22) socialinio poveikio matavimo ir valdymo procesai yra ypač svarbūs socialinės ekonomikos subjektams, nes jie suteikia jiems galimybę suprasti savo veiklos poveikį ir apie jį informuoti, taip pat gauti poveikiu grindžiamą finansavimą. Matuojant socialinį poveikį naudojami parametrai ir priemonės socialiniam konkrečios intervencijos priemonės ar iniciatyvos poveikiui įvertinti. Socialinio poveikio valdymas apima sistemų, procesų ir pajėgumų, kuriuos organizacija turi proaktyviai valdyti ir kurių poveikį ji turi didinti, sukūrimą. Tačiau sistemų ir priemonių įvairovė gali būti iššūkis, ypač subjektams, turintiems mažiau išteklių. Viešųjų investicijų socialinių rezultatų stebėseną suteikia galimybę vykdyti viešąją kontrolę ir gali padėti pagrįsti mokesčių mokėtojų pinigų naudojimą socialinės ekonomikos subjektams ar veiklai remti, taip pat gali padėti užkirsti kelią vadinamajam socialiniam manipuliavimui (kai nurodomas perdėtai didelis poveikis arba melagingai teigiama, kad poveikis daromas). Šiuo atžvilgiu galėtų būti naudinga taikyti gerai apsvaistytus, proporcingus ir prie atskirų subjektų poreikių pritaikytus socialinio poveikio matavimo ir valdymo metodus. Jie turėtų būti grindžiami standartiniais metodais ir rodikliais, taip pat tokiais veiksniais kaip dydis, plėtros etapas ir subjektų įvairovė. **Susiejus socialinio poveikio matavimo ir valdymo metodikas su Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslais gali būti sukurta naudinga sistema poveikiui įrodyti;**

- (23) pastarąjį dešimtmetį padidėjo socialinės ekonomikos matomumo ir pripažinimo mastas nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Vis dėlto daugelyje Sąjungos šalių šio sektoriaus potencialas tebėra neišnaudotas. Dėl nepakankamo koordinavimo ir keitimosi informacija tarp šalių išlieka socialinės ekonomikos vystymosi skirtumų, todėl valstybėms narėms būtų itin naudinga mokytis ir dalytis geriausia patirtimi. Be to, plačioji visuomenė yra menkai informuota apie socialinę ekonomiką ir jos teigiamą indėlį. Tai gali trukdyti plėtoti socialinės ekonomikos rėmimo politiką ir rinkos galimybes. Reguliavimas, kartu užtikrinant, kad nauji teisės aktai atitiktų socialinės ekonomikos subjektų poreikius, gali padėti padidinti informuotumą ir suteikti jiems didesnę legitimumą, sudarant palankesnes sąlygas gauti finansavimą ir patekti į rinkas. Nacionalinės valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai ėmėsi kelių iniciatyvų, pavyzdžiui, nustatė konkrečias socialinės ekonomikos teises formas, etiketes ir statusus³², ir įgyvendina plataus masto komunikacijos kampanijas, kuriomis siekiama gerinti supratimą apie socialinę ekonomiką ir jos matomumą. Kitos sėkmingos reformos apima specialią už socialinę ekonomiką atsakingų padalinių steigimą ministerijose ir aktyvesnę suinteresuotųjų subjektų ir valdžios institucijų dialogą. Kaip pabrėžta socialinės ekonomikos veiksmų plane, pradėjus veikti socialinės ekonomikos vartams, labai svarbu didinti socialinės ekonomikos matomumą, kad būtų visapusiškai pripažintas jos teigiamas poveikis visuomenei;
- (24) norint geriau suprasti socialinės ekonomikos verslo modelius ir priimti įrodymais pagrįstus politinius sprendimus, labai svarbu turėti tikslius duomenis ir statistiką. Vis dėlto patikimų su socialine ekonomika susijusių duomenų, įskaitant duomenis apie jos ekonominę pridėtinę vertę ir veiklos rezultatus, trūksta. Turimi duomenys dažnai yra neišsamūs ir juos sunku palyginti. Pavyzdžiui, tik kelios valstybės narės yra išplėtusios savo nacionalines apskaitos sistemas, kad galėtų rinkti su socialine ekonomika susijusius papildomus duomenis (pavyzdžiui, palydovinių sąskaitų duomenis), nors tam galima finansinė parama iš Sąjungos biudžeto. Socialinė ekonomika paprastai neįtraukiama į verslo struktūros statistiką, pavyzdžiui, kai statistika grindžiama ekonominiais duomenimis, kuriuos parengė pelno siekiančios įmonės, o tradiciniai socialinės ekonomikos subjektai įtraukiami tik į papildomas kategorijas. Jei svarbiausi statistiniai duomenys, susiję su socialinės ekonomikos dydžiu, darbo jėga, vystymusi ir iššūkiais, būtų prieinami, įgyvendinamos strategijos ir priemonės būtų veiksmingesnės ir labiau pritaikytos prie skirtingų situacijų sektoriuje;
- (25) **apskritai, skatinant socialinę ekonomiką taip pat gali būti padedama siekti darnaus vystymosi tikslų,**

³². Teisiniai statusai ir (arba) kvalifikacijos, kartais dar vadinami etiketėmis, skiriasi nuo teisinių formų, nes juos gali taikyti įvairių teisinių formų subjektai, įskaitant pelno ir ne pelno organizacijas.

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

TIKSLAS

1. Laikantis Europos socialinių teisių ramsčio principų, šios rekomendacijos tikslas – skatinti galimybę dalyvauti darbo rinkoje ir socialinę įtrauktį, patariant valstybėms narėms, kaip skatinti socialinei ekonomikai palankią politiką ir reguliavimo sistemas **bei** priemones, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos jos plėtrai.

Kad šie tikslai būtų pasiekti, valstybėms narėms, **pagal nacionalinę kompetenciją ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes**, rekomenduojama bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų pripažintas, remiamas ir plėtojamas socialinės ekonomikos indėlis.

2. **Skatinant socialinę ekonomiką**, šia rekomendacija **remiamas** Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas [...] ir **padedama** iki 2030 m. pasiekti tris pagrindinius Sąjungos užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo tikslus **pagal Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą**.
3. [...] **Skatinant** socialinę ekonomiką **taip pat gali būti** skatinama sąžininga ir tvari socioekonominė bei pramonės plėtra. **Ja gali būti** prisidedama prie **Europos žaliojo kurso, ekonominės demokratijos, aktyvaus piliečių dalyvavimo bei stiprinama socialinė ir** teritorinė sanglauda visose valstybėse narėse.

TERMINŲ APIBRĖŽTYS

4. Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys, **atsižvelgiant į esamas valstybių narių teisinės sistemas:**
- a) socialinė ekonomika – [...] **savarankiškų** privačių subjektų, tiekiančių prekes ir teikiančių paslaugas savo nariams arba visuomenei, **visuma**, įskaitant **tokias organizacines formas kaip** kooperatyvai, **savidraudos** [...] draugijos, asociacijos (įskaitant labdaros organizacijas), fondai **arba** socialinės įmonės, kurie veikia laikydamiesi šių pagrindinių principų ir ypatybių:
- žmonių, taip pat socialinių ir (arba) aplinkosaugos tikslų viršenybė pelno atžvilgiu;
 - **visos arba** didžiosios pelno ir pertekliaus dalies reinvestavimas toliau siekiant įgyvendinti socialinius ir (arba) aplinkosaugos tikslus ir vykdyti veiklą narių ir (arba) naudotojų naudai (kolektyvinis interesas) ir (arba) plačiosios visuomenės naudai (bendrasis interesas) ir
 - demokratinis ir (arba) dalyvaujамasis valdymas;
- b) socialinė įmonė – **savarankiškas privatus** subjektas, kuris versliai ir laikydamasis socialinės ekonomikos principų ir ypatybių tiekia prekes ir teikia paslaugas rinkai ir kurio komercinė veikla grindžiama socialiniais **arba** aplinkosaugos tikslais. **Socialinės įmonės gali būti įsteigtos įvairiomis teisinėmis formomis.**

GALIMYBĖS DALYVAUTI DARBO RINKOJE IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES SKATINIMAS PASITELKIANČI SOCIALINĘ EKONOMIKĄ

Galimybė dalyvauti darbo rinkoje

5. Valstybėms narėms rekomenduojama pripažinti ir remti konkrečią socialinės ekonomikos pridėtinę vertę, palengvinant galimybę dalyvauti darbo rinkoje ir skatinant kurti kokybiškas darbo vietas visiems, kartu gerinant sąžiningas darbo sąlygas, **darbuotojų saugą ir sveikatą, lygybę ir nediskriminavimą**. Tai turėtų būti daroma atsižvelgiant į integracinį augimą, kaip pabrėžta **2022 m.** valstybių narių užimtumo politikos gairėse, visų pirma:
- a) nustatant arba skatinant partnerystės iniciatyvas, kurias įgyvendinant socialinės ekonomikos subjektai būtų įtraukti į aktyvios darbo rinkos politikos formavimą ir įgyvendinimą;
 - b) užtikrinant, kad valdžios institucijos teiktų **tinkamą** paramą socialinės ekonomikos subjektams, kad į darbo rinką būtų geriau integruotos moteris, nepalankioje padėtyje esančios ir **kitos** nepakankamai atstovaujamos grupės (pavyzdžiui, ilgalaikiai bedarbiai, psichikos sveikatos sutrikimų turintys asmenys, neaktyvūs asmenys, žemos kvalifikacijos asmenys, **asmenys** su negalia, migrantų kilmės **asmenys**, iš rasinių ar etninių mažumų šeimų kilę asmenys (įskaitant romus), jauni ir vyresnio amžiaus **darbuotojai**), ir šiuo tikslu:
 - i. pasitelktų integracijos į darbo rinką socialines įmones, kurios tokioms grupėms kuria darbo vietas ir teikia joms pritaikytą paramą;
 - ii. įgyvendintų veiksmus, kad pasitelkiant socialinėse įmonėse šių asmenų grupių įgytą darbo patirtį jiems būtų padedama pasiruošti darbui ir integruotis į atvirą darbo rinką;

- c) remiant valstybinių užimtumo tarnybų, vietos valdžios institucijų, socialinės ekonomikos subjektų ir įprastinio verslo bendradarbiaujamuosius projektus, kad nesimokančiam, nedirbančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui (NEET) būtų teikiamos jiems pritaikytos profesinio orientavimo paslaugos ir galimybės mokytis bei dalyvauti mokymuose. Šios galimybės gali apimti pameistrystę, profesinės imersijos programas, asmeninę konsultuojamąją ugdymą ir susitikimus su sektino pavyzdžio asmenimis ir jomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas integruotis į darbo rinką, laikantis sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos;
- d) skatinant [...] verslumą **socialinės ekonomikos srityje, be kita ko, startuolius**, kaip priemonę skatinti savarankišką veiklą ir kitų formų užimtumą, plėtoti ekonominę veiklą vietos lygmeniu ir spręsti **visuomenės** uždavinius taikant novatoriškus ir įtraukius verslo modelius; kadangi, siekdamos šio tikslo, valstybės narės gali, pavyzdžiui:
- i. užtikrinti, kad [...] **socialinėje ekonomikoje veikiančios** verslininkai galėtų naudotis socialine apsauga;
 - ii. svarstyti [...] **galimybę taikyti paskatas už naujų darbuotojų įdarbinimą arba darbuotojų įtraukimą**;
 - iii. nustatyti, įvertinti ir šalinti galimus administracinius sunkumus ar kliūtis, trukdančius pradėti socialinį verslą;
 - iv. **skatinti plėtoti startuolių kultūrą, ugdyti startuolių kūrimo įgūdžius ir kurti startuoliams palankias pagrindines sąlygas, taip pat socialinės ekonomikos modelius įtraukti kaip tinkamą startuolių politikos įrankį**;

- e) rengiant politiką ir priimant priemones, kuriomis skatinama lyčių lygybė ir jos aspektai integruojami į socialinę ekonomiką; šiuo tikslu gali būti, pavyzdžiui:
- i. kovojama su diskriminacinėmis socialinėmis normomis ir stereotipais, susijusiais su moterų ir vyrų įgūdžiais, ir nepakankamu moterų darbo įvertinimu;
 - ii. teikiama pritaikyta parama moterų įgalėjimui, mažinant vyrų ir moterų užimtumo [...] skirtumus, užtikrinant vienodas galimybes dirbti vadovaujamosiose pareigose, **taip pat vienodą užmokestį už vienodą darbą**;
 - iii. moterims, **siekiančioms** pradėti [...] verslą arba dirbti vadovaujamą darbą **socialinės ekonomikos srityje**, suteikiama galimybė dalyvauti konsultuojamojo ugdymo ir mentorystės programose;
- f) užtikrinant palankią verslo perdavimo darbuotojams sistemą, kad būtų galima steigti darbuotojų kooperatyvus **ir kitų atitinkamų socialinės ekonomikos teisinių formų subjektus**, taip išvengiant darbo vietų praradimo ir išsaugant ekonominę veiklą. **Tokia sistema turėtų apimti papildomus mechanizmus, kad būtų teikiama informacija apie tikėtinus verslo perdavimo darbuotojams kaštus ir naudą**;
- g) bendradarbiaujant su socialinės ekonomikos subjektais, kad galėtų įsidarbinti daugiau **asmenų** su negalia, pavyzdžiui, kuriant pagalbines technologijas;
- h) skatinant socialinį dialogą ir kolektyvines derybas socialinės ekonomikos srityje, kad būtų užtikrintos tinkamos darbuotojų darbo sąlygos, įskaitant teisingą darbo užmokestį, gerbiant socialinių partnerių savarankiškumą;
- i) **pripažįstant specifinę socialinės ekonomikos subjektų plėtojamą demokratinę praktiką.**

Socialinė įtrauktis

6. Valstybėms narėms, **atsižvelgiant į skirtingas nacionalines aplinkybes**, rekomenduojama pripažinti ir remti socialinės ekonomikos vaidmenį teikiant prieinamas ir kokybiškas socialines ir priežiūros paslaugas bei būstą, **taip pat atsižvelgiant į nepalankioje padėtyje esančias grupes, glaudžiai bendradarbiaujant** viešųjų socialinių paslaugų srityje. Pavyzdžiui, tai galėtų būti:
- a) bendradarbiavimas su socialinės ekonomikos subjektais atitinkamose jų veiklos srityse, kuriant ir teikiant bendrojo intereso paslaugas;
 - b) socialinės ekonomikos subjektų įtraukimas kuriant ir teikiant į žmones orientuotas socialines ir priežiūros paslaugas, **be kita ko, pagyvenusiems žmonėms**, kaip pabrėžiama Europos priežiūros strategijoje;
 - c) bendradarbiavimas su socialinės ekonomikos subjektais kuriant ir teikiant priežiūros ir paramos vaikams ir jaunimui, įskaitant vaikus iš nepalankioje padėtyje esančių grupių, paslaugas, laikantis Europos vaiko garantijų sistemos, nustatytos Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004³³, ir Sąjungos vaiko teisių strategijos³⁴.

³³. 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14).

³⁴. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES vaiko teisių strategija“, COM(2021) 142 final.

Įgūdžiai

7. Valstybėms narėms rekomenduojama remti mokymą ir įgūdžių ugdymą socialinės ekonomikos srityje, visų pirma:
- a) remtis vykdomu su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimu, padedančiu stebėti ekonomikos ir pagrindinės darbo rinkos poreikius, siekiant suprasti, kaip socialinė ekonomika gali prisidėti prie kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos ir darbo jėgos trūkumo mažinimo;
 - b) sudaryti palankesnes sąlygas **švietimui**, mokymui ir įgūdžių ugdymui socialinės ekonomikos srityje ir šiuo tikslu:
 - i. vykdyti socialinės ekonomikos subjektų, mokymo organizacijų ir įprastinio verslo bendrovių mainus mokymosi tikslais, siekiant tobulinti valdymo, verslumo ir su darbu susijusius įgūdžius, kurių reikia skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai (įskaitant žiedinės ekonomikos, taisymo ir skaitmeninius įgūdžius);
 - ii. vykdyti visą gyvenimą besimokančių asmenų, įskaitant **moteris ir nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupes**, perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo veiklą, padėti jiems pereiti į atvirą darbo rinką, laikantis europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti **ir kitų priemonių atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus**;
 - iii. į mokymo, kuris gali būti įtrauktas į individualiąsias mokymosi sąskaitas, sąrašą³⁵ **ir kitas esamas iniciatyvas nacionaliniu lygmeniu** įtraukti mokymą socialinės ekonomikos srityje arba jos teikiamą mokymą;
 - iv. **skatinti darbuotojų mokymo galimybes, kad jie galėtų siekti karjeros socialinės ekonomikos srityje, pavyzdžiui, pasitelkiant patariamąsias ir mokymo programas, grindžiamas švietimo darnaus vystymosi srityje principais;**

³⁵. 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl individualių mokymosi sąskaitų, 2022/C 243/03 (OL C 243, 2022 6 27, p. 26–34).

- c) sukurti specialias pameistrystės programas socialinės ekonomikos srityje, kuriomis būtų remiami jaunuoliai, ypač nedirbantys, nesimokantys ir mokymuose nedalyvaujantys asmenys, siekiant tobulinti jų įgūdžius ir parengti juos darbo rinkai, taip pat sudaryti sąlygas socialinei ekonomikai ugdyti talentus šiame sektoriuje, laikantis kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos;
- d) skatinti socialinės ekonomikos ir socialinio verslumo įgūdžių įtraukimą į švietimą ir mokymą visais švietimo lygmenimis, ypač į verslumo ir verslo kursus, **pavyzdžiui, skatinti studentų kooperatyvus kaip mokymosi galimybę, taip pat** suteikti socialinės ekonomikos subjektams ir socialiniams verslininkams galimybę dalyvauti konsultuojamojo ugdymo ir mentorystės programose;
- e) steigti nacionalinius socialinės ekonomikos mokymo kompetencijos centrus ir dalyvauti tarptautinėse iniciatyvose, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos dalyvauti specializuoto socialinės ekonomikos srities švietimo ir mokymo programose, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjais, dirbančiais įsteigtose įstaigose, pavyzdžiui, profesinės kompetencijos centruose, nurodytuose 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo³⁶.

³⁶. 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo 2020/C 417/01 (OL C 417, 2020 12 2, p. 1–16).

Socialinės inovacijos ir tvarus ekonominis vystymasis [...]

8. Valstybėms narėms rekomenduojama stiprinti socialinės ekonomikos subjektams tenkanti rėmimo vaidmenį, atliekamą propaguojant socialines inovacijas ir pagrindinius vietos plėtros ir užimtumo sektorius. Kad šis tikslas būtų pasiektas, galima:
- a) skatinti socialinėms ir vietos poreikiais grindžiamoms inovacijoms palankią ekosistemą, sudarant palankesnes sąlygas socialinės ir žiedinės ekonomikos subjektų, įprastinio verslo įmonių, finansavimo teikėjų, vietos valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimui ir partnerystės iniciatyvoms. Pavyzdžiui, tai gali būti daroma:
 - i. steigiant arba skatinant steigti socialinių inovacijų centrus arba socialinių ir ekologinių inovacijų grupes, skirtus vietos poreikiams tenkinti ir bendriems sprendimams išbandyti;
 - ii. įtraukiant socialinės ekonomikos subjektus į bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą, be kita ko, naudojantis turimomis Sąjungos finansavimo priemonėmis;
 - iii. bendradarbiaujant su nacionaliniais ir regioniniais socialinių inovacijų kompetencijos centrais, kad būtų kuriami tinklai, didinami pajėgumai ir sinergija, akcentuojamas veiksmingumas ir kuriamos pagrindinės socialinių inovacijų skatinimo priemonės ir metodai;
 - b) užtikrinti, kad socialinės ekonomikos politika būtų susieta su pramonės politika ir perėjimu prie skaitmeninės ir žiedinės ekonomikos, **pavyzdžiui, kuriant technologinių ir socialinių inovacijų centrus**;
 - c) pritaikyti reguliavimo sistemas, kad būtų remiami socialinės ekonomikos subjektai žiedinėje ekonomikoje, pavyzdžiui, užtikrinant, kad būtų nustatytos tinkamos paskatos įmonėms dovanoti neparduotas ir grąžintas prekes socialinės ekonomikos subjektams taisyti ir pakartotinai naudoti, užuot jas sunaikinus, ir paskatos asmenims dovanoti naudotas prekes, užtikrinant, kad socialinės ekonomikos subjektai turėtų prieigą prie atliekų srauto, įtraukiant juos į atliekų susidarymo prevencijos strategijas ir suteikiant leidimą maisto bankams rinkti maisto perteklių **arba juos skatinant tai daryti**;

- d) skatinti **vietos plėtrą ir teritorinę sanglaudą pasitelkiant** socialinės ekonomikos bendruomenines iniciatyvas ir ekosistemas, pavyzdžiui, energetikos bendrijas, judumo dalijantis transporto priemonėmis sprendimus, skaitmeninių platformų kooperatyvus, priežiūros paslaugų teikimą, **įperkama ir bendruomeninį būstą**, žemės ūkio kooperatyvus ir vietos trumpas maisto grandines ir rinkas, kad piliečiai galėtų naudotis vietos produktais ir paslaugomis;
- e) didinti socialinės ekonomikos subjektų galimybes naudotis skaitmeninėmis priemonėmis ir naujomis technologijomis, pavyzdžiui, atviraisiais šaltiniais, **bloku grandinės ir paskirstytojo registro technologija**, didžiais duomenimis ar dirbtiniu intelektu, ir skatinti valdžios institucijas remti atvirosios programinės įrangos plėtojimą bendradarbiaujant su socialinės ekonomikos ir kitais suinteresuotaisiais subjektais;
- f) skatinti į vietos ir regioninės plėtros procesą įtraukti socialinės ekonomikos subjektus, juos integruojant į esamas verslo ir inovacijų rėmimo ekosistemas.

SOCIALINEI EKONOMIKAI PALANKIŲ SISTEMŲ KŪRIMAS

9. Valstybėms narėms rekomenduojama parengti politiką ir reguliavimo sistemas, kurios sudarytų palankias sąlygas socialinei ekonomikai ir ją remti. Šiuo tikslu jos raginamos parengti ir įgyvendinti visapusiškas strategijas, kuriose socialinė ekonomika būtų pripažįstama ir propaguojama, **arba pritaikyti esamas strategijas**, laikantis **šios rekomendacijos**, Sąjungos socialinės ekonomikos veiksmų plano ir kitų Sąjungos politikos gairių. [...]
10. Valstybėms narėms rekomenduojama įdiegti valdžios institucijų ir socialinei ekonomikai atstovaujančių organizacijų tarpusavio konsultacijų ir dialogo mechanizmus. Tam gali prireikti steigti aukšto lygio grupes ir remti socialinės ekonomikos atstovų tinklų kūrimą ir plėtrą.
11. 9 punkte nurodytose strategijose valstybės narės turėtų pripažinti pagrindinius socialinės ekonomikos principus, ypatybes ir aprėpti ir tai, kad jos subjektai gali būti įvairių teisinių formų, turėti įvairų statusą ir gali skirtis, priklausomai nuo skirtingų nacionalinės, regioninės ir vietos teisės aktų bei praktikos. **Atsižvelgiant į tai, valstybėms narėms rekomenduojama plėtojant socialinę ekonomiką stiprinti bendradarbiavimą su vietos ir regionų valdžios institucijomis.**

12. Valstybėms narėms rekomenduojama investuoti į savo valstybės pareigūnų ir valdžios institucijų socialinės ekonomikos supratimo ugdymą, įgyvendinant mokymo programas ir tarpvalstybines ir (arba) tarpreregionines gebėjimų stiprinimo iniciatyvas, įskaitant iniciatyvas pagal INTERREG Europe programą, nustatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1059³⁷. Įgyvendinant iniciatyvas daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama tarpusavio mokymuisi ir keitimuisi geriausios praktikos pavyzdžiais, ypatingą dėmesį skiriant regionų ir vietos valdžios institucijų, taip pat socialinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo skatinimui. Komisija remis šį darbą, kaip nurodyta 22 punkto a papunkčio iii papunktyje.
- 12a. (naujas punktas) Valstybėms narėms rekomenduojama socialinei ekonomikai suteikti svarbesnę vietą savo tarptautinio bendradarbiavimo politikoje ir vystymosi politikoje ir sustiprinti savo paramą socialinės ekonomikos subjektams besivystančiose šalyse.**

Galimybė gauti viešąjį ir privatųjį finansavimą

13. Valstybėms narėms rekomenduojama sukurti socialiniams finansams palankią aplinką nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, visų pirma:
- a) nustatyti socialinės ekonomikos subjektų, finansų tarpininkų ir paramos organizacijų finansavimo struktūras ir įvertinti jų poreikius bei esamų paramos schemų veiksmingumą;
 - b) **sudaryti palankesnes sąlygas [...]** socialinės ekonomikos subjektams galimybę gauti jų poreikiams pritaikytą finansavimą tinkamame jų plėtros etape, įskaitant dotacijas ir kitas subsidijas, nuosavo kapitalo arba kvazinuosavo kapitalo finansavimą parengiamaisiais ir veiklos pradžios etapais arba skolos, nuosavo kapitalo finansavimą, kvazinuosavo kapitalo finansavimą arba tarpinio pobūdžio finansavimą veiklos plėtros etape, taip pat novatoriškas finansavimo schemas, pvz., viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, sutelktinio finansavimo platformas ir įvairių rūšių finansinių priemonių arba dotacijų ir finansinių priemonių derinius;

³⁷. 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1059 dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG), kuris remiamas Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšomis (OL L 231, 2021 6 30, p. 94–158).

- c) skatinti neprofesionaliųjų investuotojų prieigą prie socialinės ekonomikos skatinamų arba remiamų tvarių verslo modelių, sektorių, produktų ir paslaugų;
- d) įvertinti kriterijus, taikomus suteikiant galimybę pasinaudoti viešojo finansavimo programomis, įskaitant įprastinio verslo įmonėms skirtas programas, **kad būtų išvengta** nepagrįstų kliūčių socialinės ekonomikos subjektams;
- e) sutelkti privatųjį finansavimą, prireikus suteikiant galimybę naudotis valstybės garantijų sistemomis, **laikantis valstybės pagalbos taisyklių**, siekiant skatinti specializuotus ir įprastinio verslo finansuotojus finansuoti socialinės ekonomikos subjektus;
- f) didinti informuotumą apie socialinės ekonomikos subjektų ypatumus ir poreikius, kad būtų pagerintas įprastinio verslo privačiųjų finansuotojų gebėjimas teikti pritaikytą finansinę paramą;
- g) sudaryti palankesnes sąlygas socialinės ekonomikos subjektams per visą jų gyvavimo ciklą gauti verslo plėtros ir pasirengimo investicijoms paramą, pavyzdžiui, taikant įprastinio verslo inkubatoriams, spartintuvams ir kitoms paramos organizacijoms skirtas informuotumo didinimo rėmimo schemas, kad jie teiktų paramą socialinės ekonomikos subjektams, įskaitant socialinės ekonomikos subjektų vadovų gebėjimų stiprinimo galimybes;
- h) teikti specialią finansinę paramą ir stiprinti gebėjimus, kad būtų palengvintas verslo perdavimas **darbuotojams per** darbuotojų kooperatyvus **ir pasitelkiant kitas atitinkamas socialinės ekonomikos formas, kartu darbuotojams teikiant papildomas paslaugas ir informaciją apie jo potencialius kaštus ir naudą;**

- i) siūlyti schemas, pagal kurias socialinės ekonomikos subjektams suteikiama daugiau galimybių gauti finansavimą, pavyzdžiui, suteikiant galimybę individualiems santaupų turintiems asmenims arba darbdavio finansuojamuose pensijų ar taupymo planuose dalyvaujantiems darbuotojams pasirinkti planą, pagal kurį dalis lėšų investuojama į socialinę įmonę;
- j) kuo geriau išnaudoti sanglaudos politikos fondų, **įskaitant „Europos socialinį fondą +“ (ESF+), taip pat** programos „InvestEU“ valstybės narės skyriaus, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės [...] ir kitų **tarptautinių**, nacionalinių ir regioninių išteklių teikiamą finansavimą, įgyvendinant konkrečiai socialinės ekonomikos subjektams skirtas priemones ir iniciatyvas;
- k) naudojantis platformos „Fi-compass“ teikiamomis konsultavimo paslaugomis, susijusiomis su finansinėmis priemonėmis, kurioms taikomas Sąjungos pasidalijamasis valdymas, parengti grąžintinas finansines priemones pagal sanglaudos politikos fondų programas.

Patekimas į rinkas ir viešieji pirkimai

14. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti savo perkančiąsias organizacijas strategiškai pirkti prekes ir paslaugas, [...] **remti socialinius [...] tikslus ir [...] socialines inovacijas ir siekti daryti poveikį aplinkai.** Tuo tikslu jos raginamos visapusiškai pasinaudoti Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklėse numatytais priemonėmis, **įskaitant priemones, skirtas tam tikroms paslaugoms, žinomoms kaip asmeniui teikiamos paslaugos, organizuoti, taikant solidarumo principu grindžiamą specialią tvarką.** Skatinant viešųjų pirkimų srityje taikyti socialine atsakomybe grindžiamus ir novatoriškus sprendimus, gali būti pasitelkiamos įvairių rūšių politikos priemonės, be kita ko, galima:
- a) priimti politikos gaires ir viešųjų pirkimų strategijas, įskaitant galimus oficialius tikslus, kurios būtų remiamos užtikrinant lyderystę ir angažavimąsi pradedant nuo politinio lygmens ir baigiant pagrindiniais sprendimus priimančiais asmenimis bei biudžeto valdytojais;
 - b) atitinkamu (-ais) administraciniu (-iais) lygmeniu (-imis) teikti rekomendacijas;
 - c) didinti perkančiųjų organizacijų ir įmonių informuotumą apie socialiai atsakingų viešųjų pirkimų pridėtinę vertę ir suteikti perkančiosioms organizacijoms bei socialinės ekonomikos subjektams galimybę naudotis ekspertinėmis žiniomis;
 - d) skatinti perkančiąsias organizacijas konkurso dokumentuose nurodyti konkrečius viešiesiems pirkimams taikomus socialinės ir darbo teisės ir kolektyvinių sutarčių įpareigojimus, **taip pat socialinius ir aplinkosauginius kriterijus**³⁸, prašyti konkurso dalyvių patvirtinti, kad jų laikomasi, ir nustatyti stebėsenos priemones;
 - e) skatinti struktūrinį, skaidrų ir nediskriminacinį dialogą su socialinės ekonomikos subjektais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, siekiant parengti socialiai atsakingų viešųjų pirkimų strategiją.

³⁸. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 094, 2014 3 28, p. 1) 30 straipsnio 3 dalis, 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 094, 2014 3 28, p. 65), 18 straipsnio 2 dalis ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB (OL L 094, 2014 3 28, p. 243), 36 straipsnio 2 dalis.

15. Iš esmės perkančiosios organizacijos turėtų geriau pasinaudoti lanksčiomis nuostatomis pagal esamą Sąjungos teisinę sistemą, kad padėtų socialinės ekonomikos subjektams patekti į rinką, pavyzdžiui:
- a) skatinti rinkos dialogą, visų pirma vykdant skaidrias ir įtraukias preliminarias rinkos konsultacijas su įvairiais galimais tiksliniais tiekėjais;
 - b) rezervuoti sutartis integracijos į darbo rinką socialinėms įmonėms arba veiklos vykdytojams, kurių įmonėse bent 30 % **darbuotojų** yra **asmenys** su negalia arba nepalankias sąlygas darbo rinkoje turintys asmenys, laikantis Direktyvos 2014/23/ES 24 straipsnio, Direktyvos 2014/24/ES 20 ir 77 straipsnių ir Direktyvos 2014/25/ES 38 ir 94 straipsnių;
 - c) nustatyti proporcingus ir įtraukius atrankos kriterijus, kad mažos ir novatoriškos socialinės įmonės galėtų teikti pasiūlymus dėl sutarčių;
 - d) atsisakyti mažiausios kainos logikos, taikant socialinius sutarties skyrimo kriterijus, atitinkančius ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo taisyklę ir socialines sutarties sąlygas, ir nustatyti veiklos rezultatų ar funkcinis reikalavimus įvairiais viešųjų pirkimų procedūrų etapais, be kita ko, techninėse specifikacijose;
 - e) suskaidyti sutartis į pirkimo dalis, laikantis Direktyvos 2014/24/ES 46 straipsnio ir Direktyvos 2014/25/ES 65 straipsnio, taip pat siekiant palengvinti įprastinio verslo ir socialinės ekonomikos subjektų bendradarbiavimą, ir taikyti supaprastintą tvarką, visų pirma socialinių ir kitų konkrečių paslaugų atveju, kad procesas taptų prieinamesnis socialinės ekonomikos subjektams;
 - f) reikalauti, kad techninėse specifikacijose, sutarties skyrimo kriterijuose arba sutarties vykdymo sąlygose būtų pateikti specialūs ženklai, kai jos ketina pirkti konkrečiomis socialinėmis ar aplinkosaugos charakteristikomis pasižyminčiais darbais, prekes arba paslaugas, laikantis Direktyvos 2014/24/ES 43 straipsnio ir Direktyvos 2014/25/ES 61 straipsnio.

16. Siekiant padėti socialinės ekonomikos subjektams plėsti savo veiklą, valstybėms narėms rekomenduojama skatinti socialinės ekonomikos subjektų ir įprastinio verslo įmonių bendradarbiavimą, visų pirma šiuo tikslu:
- a) didinti informuotumą apie socialinę pridėtinę vertę, propaguojant geriausią praktiką, kuria įprastinio verslo įmonės skatinamos įtraukti socialines įmones į savo ilgalaikės tiekimo ir vertės grandines, o vartotojai – pirkti socialinės ekonomikos subjektų pagamintas prekes ir (arba) paslaugas (tai taip pat vadinama „pirkimo socialiai“ judėjimu);
 - b) aktyviau teikti mentorystės, ryšių užmezgimo ir tarpininkavimo paslaugas, siekiant padėti socialinės ekonomikos subjektams plėtoti ilgalaikes partnerystes su platesne verslo bendruomene;
 - c) skatinti ir remti integracijos į darbo rinką socialinių įmonių darbuotojus jiems dirbant su įprastinio verslo įmonėmis, kad jie įgytų patirties atviroje darbo rinkoje;
 - d) padėti socialinės ekonomikos subjektams ir verslininkams kuo geriau pasinaudoti naujomis technologijomis, kad jie galėtų patekti į privačias rinkas per socialinę ekonomiką grindžiamas interneto platformas, bendradarbiavimo erdves ir skaitmeninius bendrus tinklus.

Valstybės pagalba

17. Tais atvejais, kai numatoma socialinės ekonomikos rėmimo priemonė yra valstybės pagalba, ir nedarant poveikio taikytinoms taisyklėms, valstybėms narėms rekomenduojama visapusiškai pasinaudoti galimybėmis remti socialinę ekonomiką, kurias suteikia valstybės pagalbos taisyklės, kaip numatyta Reglamente (ES) Nr. 651/2014, taisyklės dėl bendrojo ekonominio intereso paslaugų ir *de minimis* taisyklė, ir šiuo tikslu:

a) taikyti Reglamento (ES) Nr. 651/2014 nuostatas, visų pirma:

i. apsvarstyti galimybę teikti investicinę pagalbą mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), pavyzdžiui, socialinės infrastruktūros turtui įsigyti laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 17 straipsnio, **ir skatinti naudoti regioninę investicinę pagalbą remiamoms vietovėms laikantis to reglamento 14 straipsnio;**

ii. kuo geriau pasinaudoti nuostatomis, pagal kurias leidžiama teikti rizikos finansų pagalbą MVI laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 21 ir 21a straipsnių, pavyzdžiui, steigiant konkrečiai socialinėms įmonėms remti skirtus investicinius fondus, kuriuose dalyvautų privatūs investuotojai, **be kita ko, išnagrinėjant galimybę** taikyti mokesčių paskatas nepriklausomiems privatiems investuotojams, kurie yra fiziniai asmenys, tiesiogiai arba netiesiogiai teikiantys rizikos finansavimą reikalavimus atitinkančioms įmonėms;

iii. apsvarstyti galimybę teikti veiklos pradžios pagalbą, kad mažosios, nebiržinės, neseniai veiklą pradėjusios įmonės galėtų pasinaudoti įvairiomis pagalbos priemonėmis, pavyzdžiui, lengvatinėmis paskolomis, garantijomis su lengvatinėmis priemokomis arba dotacijomis, laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 22 straipsnio;

iv. investuoti į žmones, nustatant pagalbos schemas, kuriomis remiama nepalankias arba labai nepalankias sąlygas darbo rinkoje turinčių asmenų reintegracija į darbo rinką, laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 32 ir 35 straipsnių;

v. sudaryti palankesnes sąlygas visapusiškai įtraukti darbuotojus su negalia į visų rūšių įmones, teikiant įmonėms konkrečias subsidijas, įskaitant darbo užmokesčio subsidijas, laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 33 ir 34 straipsnių;

vi. remti vietos infrastruktūros, kuri gali apimti vietos socialinę infrastruktūrą, statybą arba modernizavimą, teikiant pagalbą investicinių išlaidų ir investicijos veiklos pelno skirtumui padengti, laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 56 straipsnio;

vii. apsvarstyti galimybę teikti pagalbą visų rūšių įmonių, įskaitant socialinės ekonomikos subjektus ir startuolius, procesų ir organizacinėms inovacijoms diegti, kad būtų plėtojamos technologijos, taip pat pagalbą novatoriškoms didesnėms įmonėms, kad jos bendradarbiautų su socialinės ekonomikos subjektais, jei jie yra MVĮ, laikantis Reglamento (ES) Nr. 651/2014 29 straipsnio;

- b) laikantis taikomų valstybės pagalbos taisyklių, valstybėms narėms rekomenduojama išnagrinėti, kokios socialinės ekonomikos subjektų teikiamos paslaugos galėtų būti apibrėžtos ir finansuojamos kaip bendrojo ekonominio intereso paslaugos, pavyzdžiui, pažeidžiamų asmenų integracijos į darbo rinką, socialinio būsto arba sveikatos ir socialinių paslaugų, pavyzdžiui, vaikų priežiūros, pagyvenusių žmonių arba **asmenų** su negalia priežiūros, srityse; pagal 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą (2012/21/ES)³⁹ kompensacijos už paslaugas, kuriomis tenkinami socialiniai poreikiai, atveju tam tikromis sąlygomis netgi gali būti netaikomas įpareigojimas pranešti, neatsižvelgiant į gautos kompensacijos sumą;
- c) naudotis turimomis galimybėmis skaidriai skirti *de minimis* pagalbos sumas, **atsižvelgiant į tai, kad subjektai, kuriems pavesta teikti bendrojo ekonominio intereso paslaugas, taikoma aukštesnė riba.**

³⁹. 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012 1 11, p. 3–10).

Apmokestinimas

18. Nedarant poveikio valstybės pagalbos taisyklėms, valstybėms narėms rekomenduojama:
- a) užtikrinti, kad mokesčių sistemos netrukdytų socialinės ekonomikos vystymuisi, ir įvertinti, ar mokesčių sistemomis jis pakankamai skatinamas;
 - b) apvarstyti galimybę taikyti mokesčių paskatas sektoriui, jei jos dar nėra taikomos, atsižvelgiant į savo socialinės politikos tikslus ir dabartinę praktiką valstybėse narėse ir laikantis Sąjungos teisės; tokios paskatos gali būti:
 - i. pelno mokesčio netaikymas socialinės ekonomikos subjektų nepaskirstytajam pelnui;
 - ii. pajamų mokesčio paskatos atskaitymų ar mokesčių kreditų, suteikiamų privatiems ir (arba) instituciniams paramos teikėjams, forma arba nuorodų sistema, pagal kurią mokesčių mokėtojai gali nurodyti savo mokesčių administratoriui nustatytą savo pelno mokesčio prievolės procentinę dalį, priskirtiną viešąją naudą teikiantiems subjektams;
 - iii. mokesčių netaikymas bedarbio pašalpoms, gautoms kaip vienkartinė išmoka, siekiant palengvinti verslo perdavimą darbuotojų kooperatyvams;
 - c) peržiūrėti socialinės ekonomikos subjektams tenkančią mokesčių prievolių vykdymo našą ir, jei įmanoma, ją sumažinti;
 - d) sudaryti palankesnes sąlygas praktiškai laikytis reikalavimų, susijusių su viešąją naudą užtikrinančios tarpvalstybinės neatlygintinos paramos teikimu mokesčių tikslais, pavyzdžiui, išduoti standartinę kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paramą gaunančio subjekto formą dėl dovanojamo turto sumos, nurodant tiek gavėją, tiek dovanotoją;
 - e) užtikrinti, kad socialinės ekonomikos subjektais nebūtų naudojamosi mokesčių slėpimo, mokesčių vengimo, agresyvaus mokesčių planavimo ar pinigų plovimo tikslais, kartu užtikrinant, kad susijusios administracinės procedūros būtų veiksmingos ir proporcingos.

Socialinio poveikio matavimas ir valdymas

19. Atsižvelgiant į 22 punkto a papunkčio v papunktyje nurodytus Komisijos veiksmus, valstybėms narėms, **bendradarbiaujant su socialinės ekonomikos subjektais ir atstovaujamosiomis organizacijomis**, rekomenduojama remti poveikio matavimo ir poveikio valdymo praktikos diegimą, visų pirma šiuo tikslu:
- įtraukti socialinio poveikio matavimo ir valdymo praktiką ir metodikas į nacionalines politikos sistemas ir programas, susijusias su socialine ekonomika;
 - teikti gerosios praktikos pavyzdžiais grindžiamą specialiai pritaikytą paramą, kad socialinės ekonomikos subjektams būtų lengviau taikyti paprastas ir praktines poveikio matavimo ir valdymo metodikas, kurios padėtų gerinti jų rezultatus, parodyti jų socialinį poveikį ir sudaryti palankesnes sąlygas gauti poveikiu grindžiamą finansavimą;
 - skatinti socialinės ekonomikos subjektus matuoti savo poveikį ir šiuo tikslu stiprinti gebėjimus, skiriant specialų **ekonomiškai efektyvų** finansavimą, o dalį gautų viešųjų lėšų (dotacijų arba sutarčių) panaudoti savo socialiniam poveikiui išmatuoti.

Matomumas ir pripažinimas

20. Valstybėms narėms rekomenduojama didinti informuotumą apie socialinę ekonomiką ir apie tai, kaip ji padeda siekti socialinių ir aplinkosaugos tikslų, visų pirma šiuo tikslu:
- apsvarstyti galimybę** nustatyti socialinei ekonomikai taikytinas arba jai pritaikyti konkrečias teises formas, teisinį statusą, ženklumą ir (arba) sertifikavimo sistemas, remiantis jų galimos pridėtinės vertės vertinimais ir atsižvelgiant į galimą savanorišką kitose valstybėse narėse naudojamų ženklų ir sertifikatų tarpusavio pripažinimą. Atliekant tokius vertinimus turėtų būti nagrinėjama, koku mastu jie gali padėti pagerinti supratimą apie šį sektorių ir remti jo vystymąsi, suteikiant galimybę pasinaudoti konkrečiais pranašumais (pvz., mokesčių paskatomis arba konkrečiose konkursų / viešųjų pirkimų procedūrose numatytu lankstumu). Komisija remia šį darbą, kaip nurodyta 22 punkto a papunkčio vi papunktyje;

- b) **remti** [...] komunikacijos apie socialinę ekonomiką kampanijas ir informuotumo apie ją didinimo renginius, be kita ko, skirtus jaunajai kartai, bendradarbiaujant su atitinkamo lygmens valdžios institucijomis ir kitomis institucijomis (pvz., universitetais);
- c) skleisti informaciją apie sėkmingas bandomąsias iniciatyvas ir gerąją praktiką, įgyvendinamas vadovaujant socialinės ekonomikos subjektams, skatinti veiksmus, kuriais ši geroji praktika būtų atkartojama ir plečiama, pasitelkiant socialinės ekonomikos tinklus ir viešąją komunikaciją.
21. Valstybėms narėms rekomenduojama stebėti socialinės ekonomikos vystymąsi ir rezultatus, skatinant mokslinius tyrimus ir **ekonomiškai efektyviu būdu** renkant statistinius duomenis bei kiekybinius ir kokybinius duomenis, visų pirma šiuo tikslu:
- a) kuo geriau pasinaudoti Europos Komisijos teikiama parama siekiant išplėsti savo nacionalines apskaitos sistemas, kad būtų galima rinkti papildomus ir palyginamus duomenis (palydovines sąskaitas) ir pagrindinių namų ūkių tyrimų (pvz., darbo jėgos tyrimo ir tyrimų, kuriais remiamasi rengiant ES statistiką apie pajamas ir gyvenimo sąlygas (ES SPGS)) duomenis, siekiant surinkti informaciją apie dalyvavimą socialinėje ekonomikoje, įskaitant pagal lytį ir amžių (ir, kai įmanoma, pagal kitus aspektus) išskaidytus duomenis, kad būtų galima suprasti poveikį darbo vietų kūrimui;
- b) skatinti valdžios institucijų, mokslinių tyrimų organizacijų ir socialinės ekonomikos bendradarbiavimą rengiant statistinius duomenis, kartu išplečiant informacijos šaltinių, pvz., registrų, administracinių duomenų, tyrimų ir surašymo, spektrą tiksliais duomenimis rinkti;
- c) remti akademinis ir nepriklausomus mokslinius tyrimus socialinės ekonomikos temomis.

SAJUNGOS PARAMA

22. Taryba palankiai vertina Komisijos ketinimą remti šios rekomendacijos įgyvendinimą ir šiuo tikslu bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kad būtų sukurta socialinei ekonomikai palanki politika ir reguliavimo sistemos. Visų pirma tai apima šias užduotis:
- a) įgyvendinti socialinės ekonomikos veiksmų plane paskelbtas iniciatyvas, be kita ko:
 - i. sukurti ir prižiūrėti ES socialinės ekonomikos vartus – portalą, kuriame socialinės ekonomikos suinteresuotiesiems subjektams suteikiama aiški prieiga prie informacijos apie Sąjungos finansavimą, politiką, tinklus / platformas ir iniciatyvas, įskaitant gebėjimų stiprinimą;
 - ii. skelbti esamų socialinės ekonomikos apmokestinimo sistemų **valstybėse narėse**, visuomenei naudingos tarpvalstybinės neatlygintinos paramos apmokestinimo tvarkos ir nediskriminavimo principo taikymo analizę;
 - iii. sudaryti palankesnes sąlygas valstybės pareigūnams mokytis tarpusavyje su socialine ekonomika susijusiomis temomis, rengiant internetinius seminarus ir praktinius seminarus. Šie renginiai galėtų būti grindžiami įvertinimais ir įvairių šiam sektoriui svarbių politikos sričių gerosios praktikos pavyzdžių nustatymu bei keitimusi jais, kad dalyviai galėtų dalytis žiniomis ir nustatyti sėkmingas strategijas. Šie renginiai taip pat galėtų suteikti galimybę valstybių narių socialinės ekonomikos koordinatoriams nuolat keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir mokytis vieniems iš kitų;

iv. **tikslingai** rinkti kokybinius ir kiekybinius duomenis, susijusius su socialinės ekonomikos veikimu **ir socialinės ekonomikos sektoriaus struktūra** valstybėse narėse, be kita ko, remiant mokslinius tyrimus pagal programos „Europos horizontas“ 2023–2024 m. darbo programą⁴⁰;

v. remti socialinio poveikio matavimo ir valdymo plėtojimą, nustatant ir peržiūrint esamą praktiką, be kita ko, įvertinant, ar ji atitinka socialinės ekonomikos subjektų poreikius ir pajėgumus, kad būtų pagerintas supratimas ir sudarytos palankesnės sąlygos ją taikyti⁴¹. Šis darbas bus atliekamas aktyviai konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais ir juo bus siekiama parengti paprastas standartines metodikas, pagal kurias socialinės ekonomikos subjektai galėtų įvertinti ir įrodyti savo socialinį poveikį;

vi. pradėti nacionalinių socialinės ekonomikos ženklų ir sertifikavimo sistemų tyrimą, kuriame būtų apibūdintos dabartinės iniciatyvos, nustatyti gerosios praktikos pavyzdžiai, bendros ypatybės ir kriterijai ir kuriame valstybėms narėms būtų pateiktas bendras požiūris ir gairės, siekiant užtikrinti savanorišką tarpusavio pripažinimą;

vii. teikti valstybėms narėms techninę paramą, skirtą reformoms, kuriomis siekiama skatinti socialinę ekonomiką tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu pagrindu;

viii. skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą socialinių inovacijų srityje, pasitelkiant Europos socialinių inovacijų kompetencijos centrą, Europos socialinių inovacijų konkursą ir būsimą socialinių verslininkų ir novatorių tinklą, remiamą pagal bendrosios rinkos programą;

⁴⁰. Komisijos įgyvendinimo sprendimas dėl 2023–2024 m. darbo programos pagal specialiąją programą, kuria įgyvendinama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, priėmimo ir jos finansavimo, COM(2022) 7550.

⁴¹. Komisija kartu su EBPO paskelbs ataskaitą, kurioje bus nustatyti ir išaiškinti specialiai pritaikyti metodai, kuriuos jau patikrino Europos socialinės ekonomikos subjektai, taip pat aptartas jų tikslas, taikymo sritis ir pagrindines ypatybės ir pateikta gerosios praktikos pavyzdžių.

ix. remti bendrą Artumo ir socialinės ekonomikos pramonės ekosistemos pertvarkos scenarijaus⁴² įgyvendinimą, renkant informaciją apie suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimus ir sudarant palankesnes sąlygas ekosistemos suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimui žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos srityje;

x. toliau gerinti socialinių įmonių ir kitų socialinės ekonomikos subjektų galimybes gauti finansavimą, pavyzdžiui, naudojant finansinius produktus pagal programą „InvestEU“;

xi. taikyti socialiai atsakingų viešųjų pirkimų praktiką Komisijos viešųjų pirkimų procedūrose;

xii. atlikti plano įgyvendinimo vertinimą;

b) stebėti ir vertinti šios rekomendacijos įgyvendinimą;

c) remiantis 26 punkte nurodytomis valstybių narių ataskaitomis, parengti, **be kita ko, glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis Europos Komisijos socialinės ekonomikos ir socialinių įmonių ekspertų grupėmis**, veiksmy, kurių imtasi atsižvelgiant į šią rekomendaciją, vertinimo ataskaitą; ji turi būti pateikta Užimtumo komitetui ir Socialinės apsaugos komitetui aptarti.

⁴². Ataskaita „[Transition pathway for Proximity and Social Economy](#)“ (Artumo ir socialinės ekonomikos pertvarkos scenarijus).

ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA IR VERTINIMAS

23. Valstybėms narėms rekomenduojama per **24** mėnesius nuo šios rekomendacijos priėmimo priimti arba atnaujinti savo socialinės ekonomikos strategijas, **arba integruoti socialinės ekonomikos aspektą į atitinkamas strategijas ar kitas politikos iniciatyvas.**
24. Siekiant užtikrinti sėkmingą šios rekomendacijos įgyvendinimą, valstybėms narėms rekomenduojama peržiūrėti ir tobulinti savo administracinę ir institucinę struktūrą visais valdymo lygmenimis, pavyzdžiui, šiuo tikslu **apsvarstyti galimybę:**
- a) sukurti vieno langelio principu grindžiamą sistemą, kad socialinės ekonomikos subjektams būtų teikiama supaprastinta ir tinkama parama tokiose srityse kaip galimybė gauti finansavimą ir kitą paramą;
 - b) įsteigti **nacionalinius**, vietos ir (arba) regioninius socialinės ekonomikos kontaktinius centrus, kurie atliktų socialinės ekonomikos ambasadorių vaidmenį ir populiarintų šį sektorių, teiktų tarpusavio paramą, sudarytų palankesnes sąlygas gauti Sąjungos ir nacionalinį finansavimą ir palaikytų ryšius su nacionalinėmis ir regionų valdžios institucijomis, valdančiomis Sąjungos lėšas;
 - c) nacionalinėse viešosiose institucijose paskirti socialinės ekonomikos koordinatorius. Šiems koordinatoriams turėtų būti suteikti aiškūs įgaliojimai, nustatytos aiškios pareigos ir skirta pakankami išteklių, kad būtų galima veiksmingai koordinuoti ir stebėti rekomendacijos įgyvendinimą, taip pat užtikrinti politikos formavimo nuoseklumą visose vyriausybės institucijose ir jo suderinimą su Sąjungos institucijomis.

25. Valstybėms narėms rekomenduojama nacionaliniu lygmeniu stebėti ir vertinti šios rekomendacijos įgyvendinimą, be kita ko, reguliariai palaikant dialogą su regionų ir vietos valdžios institucijomis ir socialinės ekonomikos subjektais **arba atstovaujamosiomis organizacijomis**, kad jų socialinės ekonomikos strategijų **ar kitų atitinkamų politikos iniciatyvų, susijusių su socialine ekonomika**, vertinimas, stebėseną ir įgyvendinimas būtų grindžiami informacija bei konsultacijomis ir remiami.
26. Valstybėms narėms rekomenduojama pateikti Komisijai pažangos įgyvendinant šią rekomendaciją ataskaitą ne vėliau kaip per ketverius metus nuo rekomendacijos priėmimo ir dar kartą po to praėjus penkeriems metams. **Teikiant ataskaitas turėtų būti kuo geriau pasinaudota esamomis ataskaitų teikimo ir stebėsenos priemonėmis.**

Priimta Strasbūre

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė
